

PAHOIN- VOINNIN- LAIT

Ranskalaiskirjailija Michel Houellebecq on länsimaisen kulutuselämän-
tavan ehdoton kriitikko. Häntä on pidetty sekä taantumuksellisena
että ihmisvihaajana, mutta Kalle Kinnusen mielestä hän on
maailman paras kirjailija. Kinnunen tapasi Houellebecqin Berliinissä.

TEKSTI **KALLE KINNUNEN**

KUVA: FRANÇOIS BERTHIER / STRINGER / GETTY IMAGES.

Olisi mielenkiintoista tietää, mitä Hitler tästä pitäisi.

Potsdamer Platzin 1990-lukulaisesta, taivasiin kurotteluvasta teräs- ja tiiliarkkitehtuurista, joka näyttää luotaantyöntävältä ja suuruudenhullulta. Hitler kuoli puolen kilometrin päässä Dunkin' Donutsin myymälästä, jonne en mene, sillä tiskiltä on jono ulos asti.

Sisällä olisi kaupan erilaisia donitseja, joilla on englanninkieliset nimet. Mietin logistisesti huippuunsa viritetyn amerikkalaisen donitsiketjun tehokkuutta ja Hitleriä ja Eva Braunia, joiden ruumiit natsiupseerit yrittivät polttamalla tuhota vain kivenheiton päässä.

Donitsikaupan vierestä lähtee hissi Berliinin elokuvamuseon Filmhausin toimistoon. Hississä arvuuttelen itsekseni, ovatko muut hississä matkustavat ihmiset – turisteja ja Berliinin helmi-kuisten elokuvafestivaalien vieraita niin kuin minäkin – lukeneet Michel Houellebecqia.

Heidän olisi ainakin kannattanut. Olen jo useamman vuoden ajan ollut sitä mieltä, että länsimaisen ihmisen merkityksettömyyden tunnetta, kulutusyhteiskunnan paradokseja ja vapauden illuusiota pohtinut Houellebecq on maailman elossa olevista kirjailijoista paras. Siksi haluaisin kysyä häneltä muun muassa, onko *Maaston ja kartan* jälkeen enää mahdollista kirjoittaa uutta romaania, niin tyhjentävä kokemus Houellebecqin viides romaani oli ainakin lukijalle. Kirjailija myös sijoitti itsensä mukaan sivuhahmoksi ja tappoi tämän pahanhajuisen ja alati hieman humalaisen Michel Houellebecqin.

Perillä elokuvamuseon toimistossa saan kuulla, että haastattelut on peruttu.

Houellebecq on kadonnut.

Viisi kirjaa elämästä.

Michel Houellebecqin viisi suomennettua teosta ovat lohduttomuuden käsikirjasto.

Halujen taistelukenttä (1994, suom. 2009). Ulkopuolisuuteensa linnoittautuneen atk-suunnittelijan elämäntarina on ”masentuneen selvänäköisyyttä”. Termi kuvaa osuvasti Houellebecqin varhaistuotantoa. ”Seksuaalisuus on sosiaalisen hierarkian järjestelmä”, kertoo tota. Psykiatri sanoo päähenkilölle, ettei tästä voi tulla terve, mikäli yhdyntöjä ei ole kylliksi.

Alkeishiukkaset (1998, suom. 2000). Vapaa seksi ja vapaa kasvatus ovat arpeuttaneet veljekset, joista toisesta tulee surullinen, ylipainoinen runkkari ja toisesta molekyylibiologi, jonka keksinnöt vievät ihmiskunnan uudelle geneettiselle tasolle. Päähenkilöiden nuoruuden kuvaus on niin omaelämäkerrallinen, että Houellebecqin äiti kirjoitti vastineeksi elämäkertansa.

Oikeus nautintoon (2001, suom. 2002). Ei-haluttava virkamies tekee seksiturismista jättibisneksen. Lopussa muslimiterroristit tappavat hänen partnerinsa, kauniin, älykkään ja poikkeuksellisen himokkaan naisen. Kirja on julman satiirinen suhteessaan mielihyvän tavoitteluun ja markkinatalouteen mutta ei kiistä seksuaalisuuden merkitystä ihmisen biologisena kärkevyytensä.

Mahdollinen saari (2005, suom. 2006). Kloonauksen yleistyessä maailma täyttyy ikuisesti elävillä ihmisillä. Uskonnot katoavat, samoin mielihalut, turtumus tuhoaa ihmisyypin. Päähenkilöinä tämän päivän provosoiva koomikko sekä hänen klooninsa numerot 24 ja 25 kaukana tulevaisuudessa. Romaani on Iggy Popin suosikkeja ja hänen albuminsa *Préliminaires* perustuu siihen.

Maasto ja kartta (2010, suom. 2011). Metatasojen ja kulttuurikritiikin riemukas purkaus on helpointa Houellebecqia, vaikka rakenne saattaa näyttää oudolta: kolmannes tarinasta on dekkaria, jossa poliisi selvittää kirjailija Houellebecqin raakaa murhaa. Taiteilijapäähenkilö taas pyrkii tekemään objektiivisia kuvia maailmasta. Kirja kuvaa hänet yksinäiseksi nostalgikoksi.

TÄMÄ EI OLE ”RANSKAN VIHATUIMMALLE KIRJAILIJALLE” UUTTA. Elokuva, jonka vuoksi Houellebecq saapui Berliiniin, on nimeltään *The Kidnapping of Michel Houellebecq*. Se on kuvitelma asioista, joita olisi saattanut tapahtua, kun kirjailija katosi kesken tuoreimman romaaninsa *Maasto ja kartta* lehdistökiertueen.

Elokuvassa Houellebecq näyttelee itseään, poissaolevan tuntuista kirjailijaa, jonka höhlät rikolliset kidnappaavat lunnaiden toivossa. Elokuva on tilannekomedia, jonka tyyliä on verrattu Larry Davidin televisiosarjaan *Curb Your Enthusiasm* eli *Jäitä hattuun*.

Houellebecqin romaaneja lukeneet ja hänen haastatteluissa antamansa kuvan tuntevat katsojat nauttivat elokuvasta varmasti enemmän kuin miestä tuntemattomat. Terävin huumori perustuu metatasoon: elokuvan ”menestyskirjailija Houellebecq” on inhottavan banaaliin maalaistaloon kidnappattunakin tyytyväinen, kunhan hänelle tuodaan tarpeeksi hyvää viiniä ja nuorehko itäeurooppalainen prostituoitu.

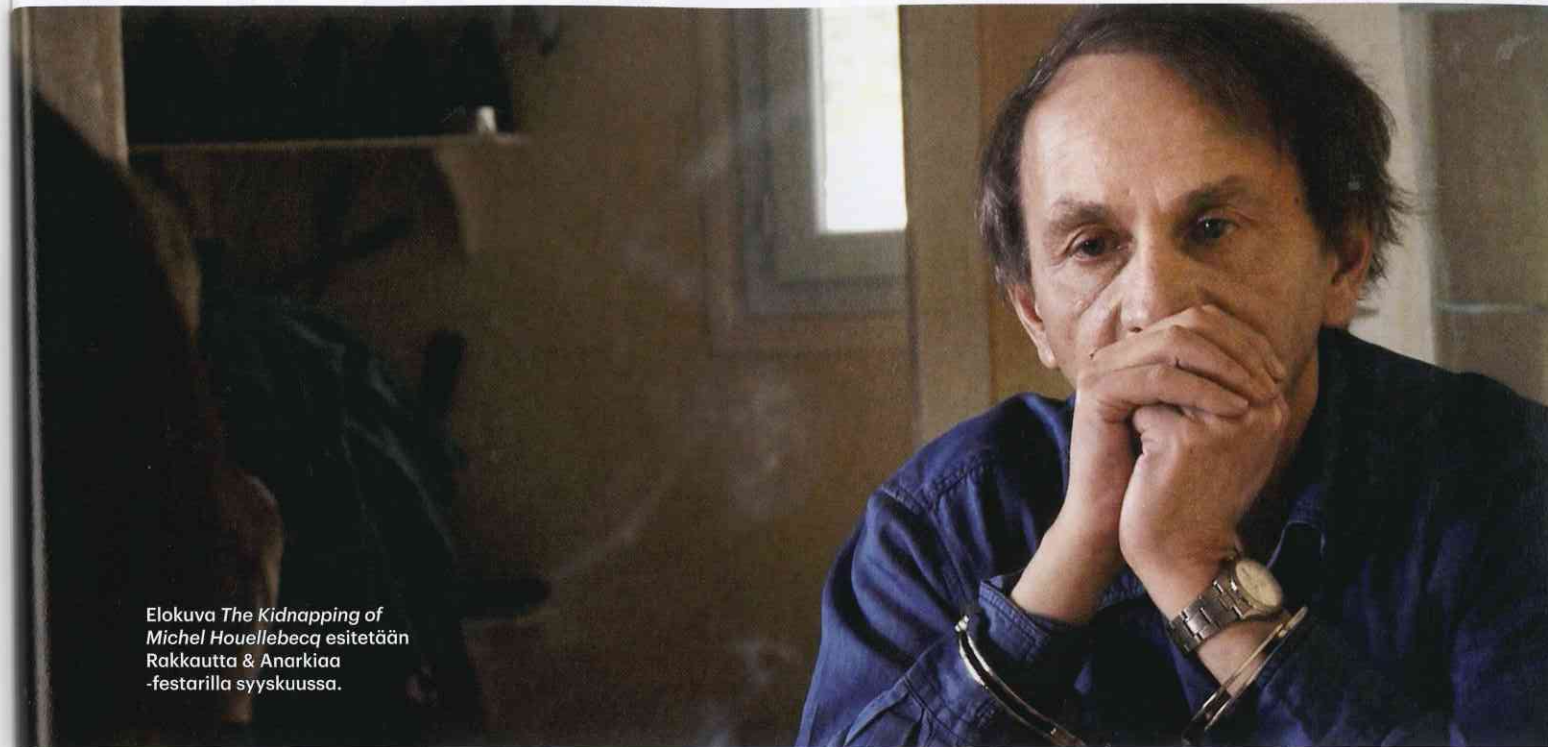
Katoaminen katoamisleffan pressipäivästä olisi ainakin paperilla hauska mediatemppu, mutta silminnähden ahdistunut pr-henkilö ei taida olla mukana vitsissä.

”Olisiko sinulla iltapäivällä aikaa, jos saamme hänet kiinni?”

Onhan minulla. Houellebecqin vuoksi olen valmis jättämään elokuvafestivaalin näytöksiä väliin tai perumaan muita haastatteluja. Menen Dunkin' Donutsiin. Henkilökuntaa on liian vähän, mutta he ainakin esittävät pirteitä ja ystävällisiä. Tilaan englanniksi suosikkini, mustikkatäytteisen donitsin. Kahvi on liian kuumaa, mutta juon sitä, koska sitä kuuluu juoda, kun sen on tilannut. Lapset huutavat naapuripöydässä.

MAASTO JA KARTTA -ROMAANIN NIMI SUMMAA ERÄÄN MODERNIN olemisen peruskysymyksen. Todellinen asia ja sen kuva eivät enää erotu toisistaan. Kartta on esteettisempi, mukavampi ja kiinnostavampi kuin maasto.

Kirja on tilinteko ajasta, jossa vapaus on muuttunut masentavaksi. Päähenkilö on puolivahingossa rikastunut käsitetaiteilija Jed Martin. Hänet tunnetaan etenkin valokuvista, jotka hän on ottanut Michelinin tiekartoista. Martin tekee kitschiä, mutta ei rahasta: hän on todellinen taiteilija, joka ei ymmärrä kanssaihminen materialistista maailmaa. Toisella puoliskolla tavataan erakotunut, palkittu ja kohuttu kirjailija Michel Houellebecq. *Maasto ja kartta* on sekä surumielinen kertomus että hilpeä satiiri. Yksi Martinin arvokkaimmista teoksista on öljyvärimaalaukset ”Damien Hirst ja Jeff Koons sopivat taidemarkkinoiden jakamisesta”. Kohutuuttoman menestynyt Martin on kirjailijan omakuva siinä missä kirjan Houellebecq.

Elokuva *The Kidnapping of Michel Houellebecq* esitetään Rakkautta & Anarkiaa -festarilla syyskuussa.

Läpimurron aikaan vasemmisto rakasti Houellebecqia. Nyt, 20 vuotta myöhemmin monet närkästyvät luokittelevat hänet jo reuna-oikeistoon. Kirjoissaan hän on esitellyt ahdistavan selväjärkisesti seksuaalivalinnan kysymyksiä, joista Henry Laasasen tapaiset kirjoittajat laativat teorioita ”alemmman tason miehistä”. Konservatiivisuutta ovat myös kirjailijan islamofobiset lausunnot.

Mutta epäsovinnainen pessimisti Houellebecq ei koskaan varsinaisesti valita. Hän on armoston myös itseään kohtaan. Erakotuminen ja ihmisviha eivät ole ratkaisu. Kaikista suurin ongelma on anhedonia, ihmisten taipumus menettää kykynsä todelliseen nautintoon. Seksi ja muut asiat, joista muka nautitaan, ovat vain nautinto-nimisen velvollisuuden suorittamista.

Suoritettuani kaksi isoa styroksimuokeihin kaadettua kahviani napitan Filippa K:n merinoneuleeni ja vedän Uniqlo:n ultrakevyen untuvatakini yleni. En viitsi tyhjentää tarjotintani roskikseen, vaan jätän sen tylästi pöytään osoituksena siitä, etten missään tapauksessa arvosta Dunkin' Donutsia brändinä.

OIKEASTAAN KAI MINUN, PUNAVIHREÄN JA LIBERAALIN KALLIOLaisen, ei edes pitäisi pitää Houellebecqistä. Sille on kuitenkin monta hyvää syytä, joista yhden ystäväni Antti puki sanoiksi kesällä.

Istuimme helsinkiläisen Döner Harju -ravintolan terassilla. Joimme Keisari 66 American Pale Alea, joka oli tullut markkinoille vuosi aiemmin keväällä ja joka oli Kallion alueella jatkuvasti loppu kaupoista. Tuote on erinomainen ja sen heikko saatavuus on tehnyt siitä luovan luokan silmissä tietoen erityisen haluttavan.

En jaksa enää lukea muuta kuin tietokirjallisuutta, Antti sanoi. En jaksa lukea kirjoja, jotka muka manipuloivat tunteitani.

”Fiktioinkin haluaa valita samoin kuin tietokirjallisuuden. Onko tämä totta, liittykö tämä kiinnostuksen kohteisiini, ja onko tästä minulle hyötyä.”

Houellebecq täyttää vaatimukset.

”Houellebecqia lukiessa tuntuu, että manipuloimisen taso on jäänyt pois. Tunteellisen samastumistason jäädessä pois kirja on nautittavissa”, Antti sanoi.

Olin täysin samaa mieltä. Luin Houellebecqin *Alkeishiukkaset*

loppuun Meksikon Cancunissa Hooters-ravintolan terassilla. Iro nia miellytti minua ja yritin ottaa tilanteesta selfien Facebookiin mutta kuva ei onnistunut. Kokemus jäi vaillinaiseksi.

MICHEL HOUELLEBECQ NÄYTTÄÄ NOIDALTA. ON ILTAPÄIVÄ, JA kirjailija on kuin onkin saapunut haastateltavaksi. Hänen lähes mustat hiukset ovat kuivat ja muodostavat jonkinlaisen puolipallon hänen päänsä takaosaan. *Oikeus nautintoon* -kirjan kirjoittaja näyttää erehdyttävästi Max Cannonin *Raakaa lihaa* -sarjakuvan hiipparilta.

Kirjailijan paita on Marlboro Classics -merkinen. Se on, ainakin sillä on mahdollisuus olla, siisti, mutta mahdollottoman ryppyinen. Housut ovat likaiset. Vyö on navan yläpuolella. Lahkeet ovat liian korkealla. Houellebecqin iho on karmeassa kunnossa. Käsissä on ihottumaa. Kirjailija haisee pinttuneelta tupakansavulta.

Kun Houellebecqia haastattelee, hän todennäköisesti esittää roolia, ”Houellebecqia”. Yksikään hänen vastauksistaan ei vaihda spontaanilta. Hän mutisee, hymisee ja pitää pitkiä taukoja.

Siinä missä kartta pyrkii toisintamaan maaston ja Jed Martin tekee siitä halpamaisella tulkinnallaan keskinkertaista mutta kallista taidetta, tämä juttu on parhaimmillaan Martinin valokuvien kaltaisen esitys siitä, millaisen tulkinnan Houellebecq itsestään antaa.

Näytteletkö elokuvassa roolia vai oletko oma itsesi?

”Se on rooli. Sanon vilpittömiä asioita, mutta se on rooli.”

Elokuvan Houellebecq muistuttaa kovasti julkista persoonaasi.

”Nuo kliseet ovat osa minua. On tosiasia, että olen masentunut ja vaikutan autistiselta. Mutta tilanne oli fiktiivinen. Tosielämässä olisin varmasti käyttäytynyt kidnappattuna eri tavalla. Tämän elokuvan jälkeen olen yhä varmempi, etten halua minusta tehtävän dokumenttia. Minä en olisi kiinnostava aihe.”

Oliko laajasti uutisoitu katoamisesi kirjakiertueeltasi lavastus?

”Ei. Unohdin missä minun piti olla. Mutta yleisö janoaa skandaaleja, jotta he voivat päivitellä niitä.”

Elokuvan Houellebecq kuvailee Ruotsia maaksi, jossa kulttuuri on korroosiossa ja sananvapaus mennyttä, ja sanoo Ranskan olevan meidän samaan suuntaan...

”Siinä ei ole mitään hauskaa. Euroopasta on katoamassa sanan

VOICEN THE RISTEILY 18.9. BALTIC QUEENILLA

Mukana Jukka Poika, Janna, My First Band sekä Scandinavian Hunks.

LÄHDE MUKAAN!

voice.fi/risteily

THE VOICE

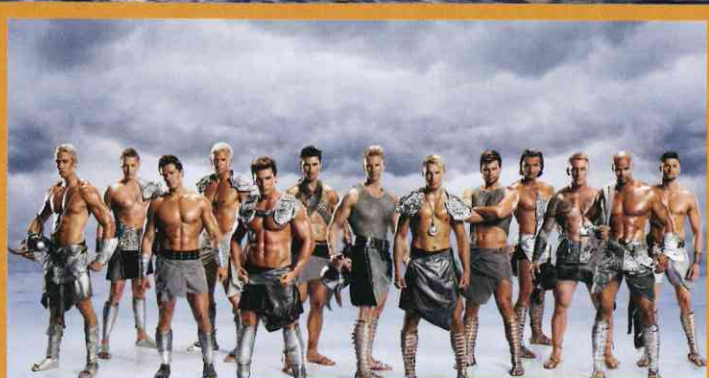
Janna

My First Band

Jukka Poika

Scandinavian Hunks

 TALLINK

vapaus. Ruotsi on karikatyyri tilanteesta monessa mielessä. Ilman sananvapautta ei ole demokratiaa. Kansalaisella ei ole valtaa, kun parlamentti tekee lait. Minua pyydetään valitsemaan edustajani, mutta haluaisin antaa oman mielipiteeni esimerkiksi julkisen rahan käytöstä. Koulutuksesta tai siitä, ostaako armeija aseita. Lissabonin sopimuksesta oli Ranskassa kansanäänestys. Vastustajat voittivat. Silti hallitus vahvisti sopimuksen."

Ranskassa on katumellakoita ja suuria mielenosoituksia. Pelottaako kehitys sinua?

"Ei se pelota. Syystä riippumatta yhteenotot kertovat, että ihmiset ovat tyytymättömiä. Poliittiset instituutiot eivät enää edusta heitä."

Haastattelutilanne alkaa olla painostava. Houellebecq käy jatkuvasti levottomammaksi ja imee ketjussa sähkötupakan. Hän alkaa pyöritellä kaulaliinaansa, tekee solmuja ja avaa ne, jännittää ja pingottaa liinan. Kenties kevyemmät kysymykset helpottavat alkoholistiksi tunnustautuneen Prix de Goncourt -voittajan oloa.

Maasto ja kartta käsittelee eutanasiaa. Kuinka haluaisit kuolla?

"Hyvä kysymys. Morfiini olisi varmaankin kiva."

Oliko hauskaa kirjoittaa kirja, jossa tapat itsesi?

"Hautajaiskohtaus oli hupaisin. Mutta hahmo oli karikatyyri."

Maasto ja kartta on romaani, joka tuntuu sanovan kaiken, mitä tästä ajasta ja kulttuurin tilasta voi sanoa. Aiotko vielä kirjoittaa romaaneja?

"Prööh! [Hihittää.] Vastaukseni on surullinen. Jos kysyt, kirjoitanko romaaneja koska minulla on sanottavaa, vastaus on ikävä kyllä ei. Kirjoitan, kun minulla on kamalan tylsää ja elämä on epäkiinnostavaa. Valitettavasti se on niin."

Sinua on nimitetty islamofobiksi, seksistiksi ja misantroopiksi. Mitä ajattelet tällaisista lokeroinneista?

"Ne ovat kaikki totta."

Sitten pr-henkilö tulee sanomaan aikamme päättyneen. Kirjailija nousee sohvalta vapautuneesti ja hymyilee ensimmäistä kertaa. Hän nousee ja lähtee polttamaan oikeaa savuketta.

PARI PÄIVÄÄ HAASTATTELUN JÄLKEEN TAPAAAN ARKADEN-kauppakeskuksen alimmassa kerroksessa lounaalla ranskalaisen kollegani Pamelan. Kerron hänelle Houellebecqin katoamistempusta. "Hän lähti ostamaan parkaa", Pamela paljastaa.

Houellebecqin pr-vastaava, Pamelan ystävä Pariisista, on avautunut hänelle stressaavasta lauantaipäivästä. Kaikki alkoi kuulemma siitä, kun kirjailijalle tuli kylmä ja hän päätti lähteä Galeries Lafayetteen uuden talvitakin ostoon. Eikä "supermarkettien Baudelaireksi" Ranskassa nimetty kirjailija tosiaan palannut ennen iltapäivää.

Maasto ja kartta -romaanissa kirjailija Houellebecq kuvailee romaanihahmo Houellebecqin suosikkitaloksi Camel Legend -merkisen parkan.

Pidin noista tuotteista suunnattomasti, olisin voinut viettää loppuelämäni niiden kanssa, ostaa uusia vanhojen kuluessa loppuun, hän kirjoittaa. No, tuota iloa, tuota vaatimatonta iloa, ei minulle suotu. Lempituotteeni katosivat muutaman vuoden jälkeen kaupan hyllyiltä, niiden valmistaminen yksinkertaisesti lopetettiin.

Kenties Houellebecq löysi maihinnoisutakin, joka on kyllin lähellä sitä, jota ei enää ole.

Suomessa puran haastattelun Sonyn MDR-X10-kuulokkeilani, joita mainostetaan kiistellyn musiikkikilpailutuomari Simon Cowellin nimellä. "Celebrity endorsed" -leimasta huolimatta kuulokkeet ovat erinomaiset.

Juttua kirjoittaessani leikkaan pois sen yksityiskohdan, että haastattelutilanteessa oli läsnä kolme muutakin toimittajaa. Kuva on tehokkaampi ilman tuota kolmikkoa. ■

**Minne menetkin,
ota mainio matkaopas mukaan**

Matkailulehti Mondon opaskirjat vievät syömään, shoppailemaan ja viihtymään sinne, missä paikallisetkin käyvät. Hauskasti kirjoitetut oppaat tuovat matkailuelämyksen myös kotisohvalle. Oppaita voi ostaa hyvinvarustetuista kirjakaukokuista tai osoitteesta www.mondo.fi/oppaat

Opaskirja
22€

Pietari

MONDO
MATKAOPAS

"Pietari ei milloinkaan lakkaa yllättämästä. Unohda tarkat suunnitelmat ja päästä irti ennakkoluuloistasi. Improvisoi ja kuljeskele päämäärättä. Kulman takana odottaa nimittäin jo seuraava yllätys." ANDERS MÄRD

MONDON MATKAOPPAAT

Amsterdam · Barcelona · Berliini · Bryssel · Budapest · Helsinki · Islanti · Istock · Kööpenhamina · Lissabon · Lontoo · Madeira · New York · Pariisi · Peking · Praha · Rooma · Skotlanti · Tallinna · Thaimaa · Tokio · Tukholma · Venetsia

MONDO